

LBRIS

We know
books

CEZAR PETRESCU

Întunecare

Volumul II

Cartea Românească
EDUCAȚIONAL

Capitolul I: Pe cer s-a arătat un semn mare	7
Capitolul II: În întuneric se află lumina.....	56
Capitolul III: Ca să fii tare, fii singur.....	105
Capitolul IV: Trăiască România Mare!.....	151
Capitolul V: Fierul, fonta și oțelul.....	184
Capitolul VI: Strigoii	225
Capitolul VII: Întoarcerea unde au fost jurămintele...	249
Epilog: Lângă lacul negru, Asfaltit.....	298

CAPITOLUL I

Pe cer s-a arătat un semn mare

1.

Locotenentul Ghenea vorbea întins cu fața în sus, cu mâinile încrucișate sub cap.

Deasupra lui, sub bârnelor de stejar ale bordeiului subpământean, o gazorniță ofticoasă afuma lemnul și adunase un roi de musculițe nocturne.

— Ceea ce nu poți să scoți din năravul soldatului nostru e focul!... Cum îți scapă din ochi, noaptea, îl vezi apărând triumfal cu un braț de vreascuri. Suflă în tăciune până îi plesnește coșul pieptului și când au început să joace flăcările, se chircește roată, cu cea mai mare fericire... Dacă sunt mai mulți, stau la cislă!... Dacă e singur, scormonește cu un gătej în cenușă, până îl apucă miezul nopții... Neam de ciobani și de cărauși! Fără foc, i se pare că nu mai sfârșește noaptea. Degeaba amenințări, ordine, pedepse și degeaba-l iau la țintă sentinelele din tranșeele inamicului!... O zi-două se astâmpără... Pe urmă iar începe!... Cel puțin acum s-au mai învățat minte... Îl aprind la câteva sute de metri, după un adăpost, înăbușit. Uite, Comșa, pariez că o să găsim un foc la „Casa Neamțului”! Ia-ți casca și să mergem. Nu pui pariu?... Știu! Ești om sobru, fără niciun viciu... Dar tot să mergem!

LIBRIS | We know books

Locotenentul Ghenea sări în picioare, îmbumbându-și nasturii și luându-și casca. Își trecu pe sub bărbie curelușa și ieși din bordei, plecându-se să nu atingă pragul de sus.

— Să le ducem și puțină mahorcă băieților! se întoarse Comșa din ușă, alegând de pe poliță un pachet cubic, enorm, de tutun rusesc, din rezerva depozitată înadins pentru soldați.

— Vă pregătim un ceai pe când vă întoarceți, domnu' locotenent? întrebă Omir, petrecându-i din urmă, câțiva pași. Vă mai încălziți oleacă înainte de culcare...

— Pregătește! Dar să nu dea dracul să-mi fabrici iar o limonadă, c-o torn toată în capul Elegiei. Înțelesu-m-ai, Omir?

— Și pentru mine, Omir. Două! comandă locotenentul Ghenea. Dacă mai ai rom, două! Dacă n-ai, să scoți din pământ!...

Noaptea era luminată și înstelată. Lumina și stelele clipeau, însă numai sus. Aici, brazii țineau umbra nepătrunsă lângă pământ. Picurase rouă pe frunzele late.

O clipă se opriră s-asculte spre linia tranșeelor.

Nu se auzea nicio suflare.

S-ar fi spus că pădurea e pustie, fără picior de om, că toți au părăsit șanțurile să lase codrul numai cu sunetele dintotdeauna, care și ele fac parte din tăcere: clătinarea frunzelor, râsufletul apelor, chemări singuratice de sălbăticiuni.

Dar aproape de tot, dintr-un capăt în altul, prelungite până la marginea mărilor, de la cercul polar până la tropice, știai că sunt șanțurile cu țărugi și cu sârme, unde unii pe alții se așteaptă cu ochii încordați și gurile de foc au amuțit, numai ca să înceapă cu alte puteri odihnite.

— Mă gândesc, spuse Ghenea ținându-se de crengile joase de brad la coborâș, peste munții aceștia am mai trecut acum cinci ani, într-o excursie, cu liceul... Veneam de la Slănic spre Mănăstirea Cașin. Aici, unde mergem acum, la „Casa Neamțului”, era o gospodărie în miniatură. O căsuță albă, acoperită cu olane roșii. Câțiva stupi. O grădinuță cu flori... Un pădurar, pesemne neamț de neamul lui, un om de treabă, ne-a desfăcut doi faguri și o fetiță bălană ne-a dat să bem apă

rece într-un pahar brumat... Era un zumzet de albine ca într-o istorioară patriarhală!... Pe urmă am plecat mai departe. Acolo unde sunt ei, se află o stână. Ne-a apucat o ploaie grozavă. Am ajuns leoarcă, dar eram cei mai fericiți absolvenți de liceu din cele cinci continente!... Făcusem un cor... De pe vârful se vedea spre Ardeal, când s-a înseninat... Am dormit înveliți cu pele-rinele... Și acum îmi stă mirosul de lână și de zer în nări, când îmi aduc aminte... Parcă n-am mai trăit tot noi vreodată viața aceea!...

— N-am fost niciodată prin locurile acestea. Doar la Slănic, câteva zile, acum doi ani...

Radu Comșa nu continuă.

Acum doi ani venise la Slănic cu automobilul lui Alexandru Vardaru, într-o excursie, cu el, cu Mihai și cu Luminița. Atunci a cunoscut-o el mai bine. De atunci poate a început, fără să-și lămurească bine, iubirea lor.

Astăzi vilele Slănicului sunt sub tunurile germane; figura Luminiței nu și-o mai poate aminti întreagă; apare numai șiragul dinților albi când hohotește sau numai un gest; clătinarea părului tuns, mișcarea când se ridicase în vârful picioarelor să-i ducă brațul după gât, la despărțire, în gara Iașilor, murdară și populată de gloată lărmuitoare ca un azil de mizerie.

Iar el, cu mâinile sprijinite în scoarța brazilor care-i lasă în palmă urme cleioase de rășină, coboară priporul repede, în noaptea luminată numai de scânteierea mărunță a stelelor.

— Pășim mai încet, să-i surprindem asupra faptului... șopti locotenentul Ghenea, oprindu-se și mirosind câteva frunze de mentă mototolite între degete.

Din „Casa Neamțului”, crescută acolo pe vremea când pădurile acestor munți hrăneau cherestelele din vale, mai rămăsese un perete pe jumătate surpat și hogeacurile în picioare, după luptele de astă-iarnă. Gospodăria în miniatură era numai movili de moloz, cărămidă, țiglă pisată și cenușa din gura sobelor.

LBRIS | We know books

Dar acolo unde a fost grădina cu flori, din rădăcinile și semințele scuturate de anul trecut, răsăriseră și în vara aceasta flori pe jumătate sălbatice, iar straturile de legume îmburuienate durau încă. Soldații se adunau după ruina pereților cu spatele întors spre linia frontului: astfel lumina focului era apărută și toți păstrau iluzia că se află lângă amintirea unui locaș omenesc.

Flacăra juca pe zidul alb; umbrele se înălțau și scădeau diforme.

Erau șase soldați în jurul focului, pe scăunașe improvizate din pietre și cărămizi.

Vorbea numai unul și ceilalți priveau în cărbuni.

— Era unul la noi, unu', moș Vasile Pohrib...

Când sunară pașii, toți ochii se întoarseră cu tresărire, scormonind întunericul, în încruntarea cu care întotdeauna privirea orbită de lumină cearcă să pătrundă bezna.

— Care e acolo?

Și îndată, mai încet:

— Îs doi domni ofițeri...

Săriră cu toții în picioare.

— Ce-i, Morarule? făcu prietenos locotenentul Ghenea, înaintând în bătaia luminii. Bună seara, băieți!... Ei, ce-i cu moș Vasile Pohrib?...

— Ia, niște istorii de-ale noastre, domnu' locotenent!... Povestea Mucenicu ista despre un semn care i s-a arătat lui și le spuneam și eu că era în sat la noi, unu', moș Vasile Pohrib, un solomonar...

— Ce? Și tu ești aici, Mucenicule?

— De, domnu' locotenent... rosti moale soldatul.

— Atunci, după cum văd eu, e rost să visăm urât la noapte... Are să ne scoată Mucenicul aista din minți cu arătările lui!... Ia să ne faceți loc, băieți, și să ne spună întâi Mucenicu ce-i cu semnul care i s-a arătat lui?... Pe urmă, om afla și întâmplările lui moș Vasile Pohrib, solomonarul... Stați jos, băieți!

LIBRIS | We know books

Soldații făcură roată la loc, în jurul focului, după ce se așezară ofițerii.

Unul răscoli cărbunii și flacăra țâșni împroșcând scânteii și aromind mirosul de rășină arsă.

— Ei, Mucenicule?

Soldatul Mucenicu urmărea cu ochii plecați bățul camaradului înviind jeraticul.

Avea un fel de surâs fricos și trist, uitat pe fața smeadă, cu umerii obrazilor osoși luminați de jos în sus, de flacăra galbenă.

— Îi vine greu să povestească, domnu' locotenent! rosti soldatul cu bățul, aruncându-l în foc după ce-a isprăvit. Are și dreptate... Cine să-l mai asculte dacă n-are omu' o țigară de tiutiun?...

— Mă, Bocăneț, mă! Cu obraznicia ta, numai cei de colo, de peste drum, au să-ți vină de hac! profetiți Ghenea.

— Eah! domnu' locotenent!... Obraznicu' tot mai trage din când în când câte-un fum de tiutiun. Cumintele n-are decât s-aștepte să-i deie itindența, până i s-or lungi urechile.

Radu Comșa scoase pachetul de tutun și îl întinse soldatului Mucenicu.

— Să trăiți, domnu' locotenent, nu fumez...

— Nu fumează, domnule locotenent, se grăbi Bocăneț să întărească, râzând cu toată figura lui de tătar și apucând pachetul. Nu fumează, nu bea, nu suduie! El numai se roagă pentru noi, păcătoșii, care fumăm, suduim și bem, și are să ne aștepte muncile iadului până în vacul vacului.

Vorbind, Bocăneț desfăcu pachetul, mirosi tutunul dând din cap în semn de aprobare, îl trecu din mână în mână.

Toți răsuciră cu sfințenie, apăsând cu arătătorul să iasă țigara groasă și îndesată.

— Ei, Mucenicule? întrebă a doua oară Ghenea. Ce-i cu năzdrăvăniile tale?

Soldatul Mucenicu ridică ochii negri și lucioși, mistuiți de arșiță, și vorbi cu blândețe:

— Domnule locotenent, eu nu spun nicio năzdrăvănie... Eu am văzut un semn mare și urât și-am înțeles că de-acuma s-apropie capătul... Eu am mai tălmăcit semne de-aieste, dară mai slabe, în anu' o mie nouă sute șapte, de eram atunci leat nou-nouț. Le-am spus atunci unora și altora că ne-așteaptă vărsare de sânge și vărsare de sânge a fost. Crezu-m-a cineva? Ferit-a sfântul! Au râs și m-au făcut de ocară, până ce semnele s-au adevărit. Așa și-acuma!... Aiștea stau și râd și suduie și beau tutun și nici nu le pasă, fiindcă diavolul când vrea să-l piardă pe om, întâi mințile i le ia... Da' eu pot zice că de-acuma-i capătul și ne pregătim dacă s-a arătat semnul despre care scrie și-n carte...

— Bine, Mucenicule! îl indemnă locotenentul Ghenea, trăgând cu poftă din țigară, ca unul care nu se prea sinchisea de judecata viitoare și de muncile iadului. Nouă nu ni se arată semne, tocmai fiindcă fumăm, bem și suduim!... Dumnezeu și-a întors fața de la noi și ne lasă în ticăloșiile noastre și-n pierzare... Dar de aceea mai mult, Mucenicule, ai datoria să-i îndrepti pe cei rătăciți de pe drumul cel rău și să ne tălmăcești semnele care nouă nu ni se arată, măcar că Dumnezeu ne-a dat ochi să vedem și nu le vedem...

— Domnule locotenent, eu știu că dumneavoastră râdeți!... Sunteți tânăr și omului tânăr i se pare că se-ntinde viața înainte fără de sfârșit, ca marea... Și atunci își uită el sufletul și în sufletul lui năpădesc buruienile și pământul, ca în grădina neamțului istuia, săracu', rămasă de izbeliște.

Locotenentul Ghenea nu răsese, cu ochii îngândurați privind peste capete, în negrul pădurii.

Pe urmă făcu un semn cu mâna, alungind un gând supărător și trase mai adânc din țigară.

— Domnul locotenent Ghenea nu râde. Vrea numai, ca și mine, să afle! interveni Comșa.

Soldatul Mucenicu împinse cu talpa bocancului un cărbune sărit alături de foc.

Vorbi cu alt glas.

— Domnu' locotenent Ghenea și domnu' locotenent Comșa, cele ce vorbesc eu oamenilor aistora sunt numai lucruri ieșite dintr-o minte proastă... Dumneavoastră aveți învățături de școli 'nalte și n-aveți ce afla de la un netrebnic ca mine... Eu nu m-am învrednicit să capăt altă învățătură de carte decât atâta cât îi trebuie omului ca să afle învățătura cea bună din sfintele cărți... Dară și sfinții părinți au spus că Dumnezeu, atunci când vrea să vorbească oamenilor, își alege mai deseori gura celui mai păcătos dintre toți, fiindcă și învățăturile Domnului n-au fost scrise pe table de piatră ci pe table de carne și anume pe inimi... Eu nu știu dacă am înțeles bine semnul, dară ochii mei l-au văzut și, de două zile și de două nopți, mă tot gândesc eu și carnea pe mine se crâncenează, fiindcă văd că stă aproape sfârșitul înfricoșat pe care l-au vestit cartea cu șapte peceti, iară sufletul meu se bucură cu toate aistea, fiindcă am înțeles eu că se apropie domnia lui Dumnezeu și a mielului...

— Bine, Mucenicule! vorbi cu nerăbdare locotenentul Ghenea, îndreptându-și genunchii dogoriți. Acesta sunt talmăcirile tale!... Ca să le înțelegem mai bine, spune-ne mai întâi cum a fost semnul...

— Domnu' locotenent Ghenea și domnu' locotenent Comșa, să vă spun... Alaltăieri seara, când am intrat pe sector, am căzut de sentinelă. Știți dumneavoastră că ploua mărunț că toamna... Stam eu și-mi trudeam ochii să văd încolo, spre șanțurile lor. Și-mi treceau fel de fel de gânduri prin mintea mea proastă... Că acasă a început al doilea prășit de păpușoi... Că n-or fi avut pe cine să pună la coasă fiindcă au rămas numai femeile și moșnegii becisnici... Pe urmă, mă gândeam eu cum are să sfârșească toată năprazna aiasta, să ne întoarcem odată pe la necazurile noastre. Și mă uitam înainte în ploaie și mi-a venit, așa, un gând, ca un fel de jale pentru atâta lume care în loc să-și caute de sărăcia ei și să se roage pentru izbăvirea sufletului, s-a înconțrat și nu mai știe de casă, nici de nevastă și de copii și nici de poruncile Domnului, numai stau în șanțuri și pândesc și se ucid unul pe altul... Drept să

vorbesc, parcă nici pentru nemții aceia și pe unguri nu mai simțeam cine știe ce dușmănie, nici pentru dâșii, nici pe toate semințiile care s-au ridicat cu gând vrăjmaș împotriva legii noastre... N-au și dâșii casele lor? N-au și dâșii neveste și copii, n-au și ei necazuri vai de mama lor?... N-au ieșit ei de voia lor la drum. I-au scos alții și altele... I-au adus aici poruncile și i-au împins comandirii lor cei mari, stăpânii lor de acasă, care și-au pus în minte să îngenunche și să robească lumea. Ei ce-s de vină? Niște bieți soldați, ca și noi... Și mă gândeam eu la cei de ne cad prizonieri, că-s slabi și jigăriți ca mâțele-n post și dacă le dai o bucată de pâine nu le vine să creadă și se uită cu niște ochi, așa, domnu' locotenent Comșa și domnu' locotenent Ghenea, de te prinde un fel de milă, că-i tot om și prizonierul... Și mă gândeam că poate și la dâșii nu este cine să iasă la coasă și mulți au prunci pe care nu i-au văzut și i-au uitat, așa cum nu ni i-am mai văzut nici noi și ne-au uitat și pe noi copiii de-acasă... Și atunci am simțit eu așa o căldură și am înțeles că se întâmplă minune! Ci numai s-a deschis peste șanțurile lor o lumină mare și în lumină a răsărit o pasăre cât trei biserici una peste alta, cu un cap de lăcustă și cu gheare de fier și aripile erau deschise ca la un hultan care se răpede; dară pasărea nu se răpezea, ci numai sta împietrită pe marginea șanțului și ochii priveau de toate părțile și pe frunte stătea scris nume de hulă șapte coarne cumu-s coarnele culbecilor creșteau și scădeau, și în pliscul de oțel încârjoiat spânzurau inimi de oameni și mâini de copii nevinovați, și curgea sângele și ieșeau fulgere și fum negru de smoală... Iară mie-mi bătea inima să spargă coșul pieptului, că m-a ales Înalt-prea-bunul să văd asemenea semn!... Și lumina după un timp a început a se întuneca și-au rămas numai ochii de foc și pe urmă s-a stins și aceea și pasărea urâtă nu s-a mai văzut, dară am știut că nu s-a dus de acolo, că se uită cu ochii ei mulți în toate părțile și din cioc îi spânzură inimi de om și mâini de copil neprihănit și nimica din ce facem noi nu-i scapă ochilor, ci numai stă să-i vie alte inimi de oameni și alți copii... Și-am așteptat eu din ceruri un glas tare ca să strige oamenilor adevărul cel cumplit și chemarea la scaunul dreptului

Judecător, dar niciun glas n-a coborât și pe cer era numai întuneric ca în cel din urmă iad și numai ploaie țârâită de toamnă... Și-am înțeles eu că ceasul încă n-a venit, fiindcă nesățioasa pasăre mai cere sânge și inimi, dară că ceasul acela se apropie și n-are să mai treacă o vreme, vremi și jumătatea unei vremi, până când adevărul și judecata ziditorului are să răspundă în sămânță copiilor noștri și în toate fapăturile vii... Și atunci are să se verse cele șapte potire cu mânia Ziditorului pentru fărâdelegile noastre și răni mai grele ca cele de moarte au să lovească pe oameni, și marea are să se facă putredă ca sângele de mort, și are să se verse un potir de mânie în soare și soarele are să se facă negru cumu-i un ghem de lână pârlit, și au să se bată munții în capete și să se usuce izvoarele, și peștii se sfârlogească pe uscat, și din gura prorocilor mincinoși au să iasă duhurile necurate ca niște broaște... Și ploaia de sus curgea mocnit și m-a prins așa o scârbă, care mi-a fiert inima când m-am gândit că atâta amar de lume merge la peire ca turma de miei la înjunghiere. Aceasta am văzut-o eu cu ochii mei și am gândit-o eu cu mintea mea cea proastă, domnu' locotenent Ghenea și domnu' locotenent Comșa, alaltăieri noapte, și iacă acum stăm și vorbim și oamenii aiștea râd, dară pasărea cea cu nume de hulă scris pe frunte stă acolo cu ghearele pe marginea șanțurilor și ochii ei mulți cată la noi și ne văd și noi n-o vedem, și dânsa ne-așteaptă și poate zice acum: „Iaca, Mucenicu aista prea multe spune vrute și nevrute și mâine am să-i fac și lui capătul, că mult a fost păcătos în viață”...

Soldatul Mucenicu tăcu, uitându-se în focul acum stins, numai cu câteva scânteieri, ca în vis, sub spuza sură și fărâmițată cum e părul de mort.

Ceilalți tăceau și ei, cu gândul la arătarea de peste șanțuri, în care o clipă, acum, cu toții credeau, fiindcă sufletele erau pregătite să creadă, iar de jur-împrejur întunericul era negru, tainic și plin de amenințări.

Un vreasc cu dop de rășină trosni, împrôscând cenușa ca o castană coaptă.

Toți au tresărit și s-au scuturat de-un fior, fiindcă noaptea se făcuse rece și umedă.

Apoi ochii se răsuciră la răsărit. O lumină albăstrie și dulce cheamă privirile spre vârful brazilor din marginea poienii. Niciunul nu spunea că se afla pregătit, fără mirare acum, să vadă semnul lui Mucenicu, urât și cu nume de hulă scris pe frunte, dacă s-ar fi arătat aievea peste vârfuri ca o dihanie apocaliptică, întoarsă din veacul dintâi.

Dar lumina creștea peste brazi, lină și rece, fără niciun semn înfricoșat...

— Răsare luna! vorbi unul cu ușurare și toți se mișcară din loc cu neastâmpăr, parcă scăpaseră dintr-o primejdie.

— La noi, la câmp, trebuie să fi răsărit de-un ceas de vreme! rosti altul. Când eram băietani, iaca la ceasu' aista plecam noi la scăldat, pe lună...

Tăcu îndată, fiindcă își aminti că acolo, pe malul Siretului, acum e frontul; satul lui e sfărâmat de rafalele tunurilor și nimeni nu mai știe unde s-au risipit oamenii.

— Parcă nici nu-ți vine să crezi, domnu' locotenent, că tot luna asta răsare acolo unde-s nemții! grăi soldatul Bocăneț, a cărui gospodărie cu nevastă și copii rămăsese dincolo, la inamic.

Și altul, îndată, glăsui un gând care-l muncea de mult:

— Spune că porunca stăpânirii e să ne deie pământ la noi toți, care-am luptat... Mai cread-o alții! Tot pățitu-i priceput, așa că să vedem hrisovu' de împărțeală în palmă și tot ne-am îndoi. Noi, de o pildă, suntem în dușmănie cu primarele și ne-o scris femeia epistolă că ne-a luat până și giuncanii și i-o dat o bucată de hârtie galbenă pe dâșii; on belet... Ci, mă-ntreb, domnu' locotenent, cum are să mai fie el o dreptate odată în țară, chiar dac-o poruncit stăpânirea așa și pe dincolo, să ne ungă ochii, iară mare și tare-i în comună primarele, care știe el numai de dreptatea lui?... Până la Dumnezeu te mănâncă sfinții!... Asta-i de când lumea...

— Dacă ne-om întoarce acasă, care ne-om mai întoarce, n-om mai lăsa el să fie așa cum a fost! hotărî soldatul Bocăneț, trosnindu-și degetele scurte și privind-și pe urmă mâinile